

підготовки, але й вміння бути гнучкими, прилаштовуватися до нових умов і вимог зовнішнього оточення. Ускладнення соціально-економічної ситуації, збільшення кількості клієнтів соціальної роботи та недостатнє фінансування соціальних установ робить фандрайзингову діяльність і відповідні професійні навички фахівців украй актуальними й затребуваними.

Список посилань

1. Розвиток благодійності в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gromadyanske-suspilstvo/rozvitok-blagodiynosti-v-ukraini> (дата звернення: 27.11.2020).

2. Фандрайзинг. Навч. посіб. 2-е вид., з доопрац. та допов. Київ: Алерта, 2015. – 272 с. URL: <https://oblrada-pl.gov.ua/grant/7575.pdf> (дата звернення: 27.11.2020).

Порицький Олександр Олександрович

absorbed505@gmail.com

студент бакалаврату спеціальності «Соціальна робота»

Науковий керівник:

Колотило М. К., к. філос. н., доцент кафедри філософії
ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

КІБЕРБУЛІНГ: ВІДМІННОСТІ ВІД «ТРАДИЦІЙНОГО» БУЛІНГУ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Кібербулінг сучасні дослідники розглядають переважно як результат еволюції традиційного булінгу в умовах технологічного розвитку суспільства, і пов'язують, насамперед, з ростом популярності соціальних мереж, все більш доступних для широких мас населення, включно з людьми зі схильністю до девіантної поведінки. Саме тому мова йде про процес адаптації булінгу до нового соціокультурного середовища. Але між булінгом і кібербулінгом існують істотні відмінності, що ускладнюють врегулювання на законодавчому рівні останнього. У рамках даного дослідження нашим завданням є опис причин кібербулінгу, типологізація та спроба концептуалізувати способи його подолання.

Розкриваючи проблему кібербулінгу не можна не зазначити, що термінологічне визначення булінгу в Україні значно відрізняється від його західного аналогу. Більшість людей коли говорять про булінг завжди чомусь обмежують його рамками цькування в закладах освіти, де жертвами і учасниками переважно є діти. *«Булінг (цькування) – це діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу»* [1]. У той самий час в заможніших країнах Заходу до булінгу ставляться як до суспільної проблеми, що не стосується виключно школярів – *«A bullying culture can develop in any context in which humans interact with each other. This may include school, family, the workplace»* [2]. З цього можна зробити висновок, що існуючий вітчизняний наратив булінгу є обмеженим, а його визначення є неповним.

«Кібербулінг має ряд специфічних особливостей – анонімність, безперервність, відсутність зворотного зв'язку, масовість, низька моральна урегульованість, відсутність покарання» [4]. Саме тому, визначивши чим насправді є булінг, ми зможемо знайти природу кібербулінгу.

При традиційному булінгу певним суб'єктом обирається жертва, і саме в цьому виявляється одна з основних відмінностей кібербулінгу від звичайного цькування: кібербулінг дуже рідко буде мати спільні ознаки з традиційним аналогом за межами Інтернету. У рідких випадках, коли систематичність знущань з'являється у віртуальному середовищі то вони, скоріше за все, мігрували туди зі світу реального. Хоча такий вид цькування є найгіршим для жертви (бо він/вона скоріше за все знає своїх кривдників), але є й найпростішим для вирішення. Більшість соціальних мереж мають можливість блокувати користувачів, які вам не до вподоби, обмежуючи можливість писати та залишати будь-які коментарі на сторінці.

Інший тип систематичного кібербулінгу можна застосувати лише до активних користувачів мережі. «Юзер» може зустрітись із цькуванням на підставі його соціальних або політичних поглядів чи захоплень. У цьому випадку існує конкретна жертва, що висловила свої думки в Інтернеті, але зазвичай відсутня конкретна група нападників. Процес цькування відбувається стихійно і не завжди зі злим умислом, виникає наплив великої кількості людей, котрі можуть в агресивній манері виразити

критику по відношенню до користувача. Через шквал негативної критики, та прямих образ на свою адресу, людина може відчувати себе атакованою. Найчастіше такі «хвили» є одноразовими.

Рішення як такого у цієї проблеми немає, не допоможе навіть цензура слів бо інтернет-спільнота настільки винахідлива, що часто її обходить, і навіть після закриття «дірок» у цензурі користувачі просто переходять на постійно еволюціонуючий сленг, який подолати повністю неможливо.

Останній вид кібербулінгу котрий можна виділити не є булінгом у традиційному розумінні цього слова, а скоріше проявом надмірної агресивності у спілкуванні в віртуальному середовищі. Але ми вирішили все ж описати цей феномен, бо він є найрозповсюдженішим. Мова йде про випадкові суперечки в коментарях до будь-якого виду контенту, навіть якщо не ви виклали цей контент, а просто залишили коментар, або про конфлікти у онлайн-іграх котрі мають систему рейтингу і змагальницький характер.

Також до цього пункту можна додати так званих «інтернет-тролів», ціллю яких є розважити себе «довівши до сказу» свого інтернет співрозмовника.

У ситуації з кібербулінгом держава мало чим може зарадити, оскільки не може покарати нападників через анонімність; не може позбавити останньої, бо зустріне значний опір населення; не може ввести тотальну державну цензуру Інтернету, бо її критикуватимуть за обмеження свободи слова. Прямого та швидкого вирішення проблеми не існує. Єдине що можна зробити на державному рівні це ввести заняття з етикету та ввічливості як обов'язковий предмет для школярів та запропонувати курси для дорослих. Можливо така програма покращить ситуацію протягом десяти років.

Список посилань:

1. Центральне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Київ). (2019) Що таке булінг, як його розпізнати та як діяти сторонам конфлікту? Консультація міністерства юстиції в межах проекту «Я маю право» URL: <https://kyivobljust.gov.ua/news/direction/scho-take-buling-yak-yogo-rozpiznati-ta-yak-diyati-storonam-konfliktu-konsultatsiya-ministerstva-yustitsii>

2. Williams, R. (2011). The silent epidemic: Workplace bullying. Psychology Today. URL: <https://archive.is/20151121235011/https://www.psychologytoday.com/blog/wired-success/201105/the-silent-epidemic-workplace-bullying#selection-1863.0-1866.0>

3. Жидачин, А. Я., & Бунас, А. А. Кібербулінг як специфічна форма мультимедійної комунікації. URL: http://newlearning.org.ua/sites/default/files/tezy/2018/Zhydachyn_Andrey_2018.pdf

Потіщук Ольга Олегівна

potya@ukr.net

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії
ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ІНКЛЮЗИВНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР В УКРАЇНІ: ПРИНЦИПИ ТА ПЕРЕВАГИ

В наш час в сучасній Україні простежується тенденція зростання потреби в інклюзивній освіті. Причинами цих змін є: рівень зниження матеріального забезпечення населення; зменшення кількості якісної продукції; незадовільний рівень відповідного медичного забезпечення, а також відсутність його доступності всім потребуючим; підвищення кількості людей з шкідливими звичками (наркоманія, паління, алкоголізм тощо); екологічна криза тощо. Відповідні причини спричиняють зростання кількості дітей з особливими потребами, що відповідно вимагає розвиток інклюзивної освіти. Діти з особливими потребами не мають змоги повноцінно насолоджуватися життям в силу розумових або фізичних вад розвитку. Для них необхідно застосовувати особливі освітні навчальні матеріали та методичні розробки. Задовольнити ці потреби в Україні можливо лише в рамках інклюзивної освіти.

В Законі України «Про освіту» зазначається, що інклюзивне навчання – це система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників. А інклюзивне освітнє середовище – сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з